

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรม เป็นกลไกในการจัดการกับปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นหลักประกันแห่งความยุติธรรมและเป็นความเสมอภาคต่าง ๆ รวมทั้งเป็น “บริการสาธารณะของรัฐ” รูปแบบหนึ่ง ในการบริหารกระบวนการยุติธรรมของรัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ รัฐต้องตระหนักว่า “กระบวนการยุติธรรม” จะต้องไม่แสดงบทบาทที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือกระทำการอย่างมีอคติต่อประชาชนบางกลุ่ม หรือแสดงความไม่เสมอภาคต่อผู้ให้บริการในชั้นตอน “กระบวนการยุติธรรม”

ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบ หรือได้รับพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และในคดีแพ่งบุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

จากบทบัญญัติของกฎหมาย ทนายความจึงมีหน้าที่ช่วยเหลือให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวนั้น จะกระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม การปฏิเสธไม่รับหน้าที่ เมื่อผู้พิพากษาขอแรงให้เป็นทนายความแก่ต่างในคดีอาญา ก็เป็นการประพฤติดังมรรยาททนายความด้วย การทำหน้าที่เป็นทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะเป็นการคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดี

วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวกับการผดุงความยุติธรรมมีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน จึงจำเป็นที่ทนายความต้องตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับลูกความและประชาชน วงการทนายความจึงได้ถือปฏิบัติและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์สำหรับให้ทนายความถือปฏิบัติต่อกันมา ทนายความทุกคนจึงต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามแบบแผนดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดแนวจริยธรรม และจรรยาบรรณที่ดีของทนายความขึ้น รวมทั้งกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมให้ทนายความอยู่ในแนวของจริยธรรม และจรรยาบรรณดังกล่าว ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “มรรยาททนายความ” วิชาชีพทนายความนั้น หากพิจารณาโดยรวมแล้วจะเห็นว่ามีความสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. หน้าที่ดำเนินการให้แก่ลูกความตามกฎหมาย หน้าที่นี้โดยทั่วไปเกิดจากการตกลงรับว่าความหรือปรึกษาข้อกฎหมายแก่ลูกความ อันมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของอย่างหนึ่ง ดังนั้น ทนายความในฐานะที่รับทำงานให้จึงต้องปฏิบัติตามสัญญาอัน ให้เกิดประโยชน์แก่

ลูกความ ซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างอย่างเต็มที่เท่าที่จะเป็นไปได้ แต่เนื่องจากวิชาชีพทนายความนั้น แม้จะเป็นการรับจ้างทำของชนิดหนึ่งก็ตาม แต่การประกอบวิชาชีพทนายความยังมีลักษณะแตกต่างจากการรับจ้างทำของประเภทอื่นอยู่หลายประการ เช่น ทนายความมีอิสระที่จะวินิจฉัยว่าควรจ้ะรับทำงานนั้นหรือไม่ และการทำงานให้แก่ลูกความนั้นเป็นการชอบด้วยเหตุผลหรืออุดมการณ์ของตนหรือไม่ เป็นต้น

การทำงานให้ลูกความตามกฎหมายนั้น เป็นหน้าที่ของทนายความที่ต้องทำอย่างถูกต้องตรงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่การปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตรงไปตรงมา ในบางครั้งอาจจะไม่เกิดประโยชน์กับลูกความหรือเกิดประโยชน์กับลูกความแต่ขัดแย้งกับความถูกต้อง และอุดมการณ์ของตนก็ได้ ทนายความบางคนอาจเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา อาจจะไม่สามารถรักษาประโยชน์ของลูกความได้ จึงผันแปรวิธีการไปในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ลูกความเป็นการปฏิบัติงานดังกล่าวถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะทนายความมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาความถูกต้องตามกฎหมายไว้ยิ่งกว่าการทำงานให้คุ้มค่าจ้าง ทนายความจึงควรรับคดี เมื่อเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความสามารถที่จะช่วยลูกความตามตัวบทกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาได้

2. หน้าที่ผดุงความยุติธรรม หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ที่สำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะทนายความมีหน้าที่ที่จะต้องผดุงความยุติธรรมของบ้านเมือง และถือว่าทนายความเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม ดังที่กล่าวข้างต้น กระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปโดยความเรียบร้อยไม่ได้ ถ้าหากปราศจากการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องของทนายความ

ดังนั้น ทนายความจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ถูกต้องตามมรรยาท และข้อพึงปฏิบัติต่าง ๆ อันเป็นจารีตประเพณีที่ดีงาม ทั้งต้องเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ สิ่งที่ทนายความนำมาแสดงหรือกล่าวจะต้องเป็นความจริง ทนายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ในกระบวนการพิจารณาของศาล หน้าที่ของทนายความอย่างหนึ่งก็คือ นำข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาเสนอให้ศาลใช้ข้อเท็จจริงนั้น วินิจฉัยคดีไปตามกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ มีความสำคัญในการผดุงความยุติธรรมของบ้านเมืองอย่างยิ่ง และจะทำให้ทนายความเป็นที่พึงของประชาชนได้ตลอดไป

หน้าที่ของทนายความดังกล่าวทั้งสองข้อนั้น ทนายความจะต้องถือปฏิบัติไปพร้อมกัน กล่าวคือ ทนายความจะต้องระดมความคิดในการช่วยเหลือลูกความให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามกฎหมาย และขณะเดียวกันก็ต้องมุ่งผดุงความยุติธรรม ฉะนั้น ทนายความต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองอย่างได้โดยไม่ขัดแย้งกัน การที่จะช่วยเหลือลูกความโดยการกระทำความผิด เช่น การนำพยานเท็จมาเบิกความต่อศาลนั้น ถือว่าเป็นการช่วยเหลือลูกความในทางที่ผิดกฎหมาย และไม่เป็นการผดุงความยุติธรรมตามอุดมการณ์ของทนายความแต่อย่างใด ฉะนั้น ทนายความที่ดีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยตระหนักถึงหน้าที่ทั้งสองประการนี้อยู่เสมอ การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้

จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ทนายความผู้นั้น ประสบความสำเร็จในชีวิตการเป็นทนายความ เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม

โดยเหตุที่วิชาชีพทนายความนั้นเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวกับความบริสุทธิ์ยุติธรรมของบ้านเมือง ทนายความจึงต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมเสมอ การใช้ความรู้ไปในทางแสวงหาประโยชน์หรือทรัพย์สินใส่ตนแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ทนายความมีแนวความคิดฝ่าฝืนและรักษาความถูกต้อง เพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรมอยู่เสมอ เมื่อทนายความปฏิบัติตนเช่นนี้ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ชื่อเสียงเกียรติคุณของเขา ก็จะเป็นที่รับรู้ของประชาชนทั่วไป และนั่นคือความสำเร็จในชีวิตของทนายความ

ทนายความ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเป็นธรรมกับผู้ที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีความ เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความนั้น ทนายความจะต้องพิทักษ์รักษาความถูกต้องเป็นธรรมของสังคมไว้ให้ได้ และนอกจากนี้ ยังต้องมีหน้าที่รักษาประโยชน์ของลูกค้ามาให้ถูกต้องตามกฎหมาย การประกอบอาชีพของทนายความเป็นการประกอบวิชาชีพ (Profession) ซึ่งการประกอบวิชาชีพนั้น จะเป็นอาชีพตามธรรมเนียมที่วางไว้เป็นบรรทัดฐาน เป็นการศึกษาชั้นสูงในด้านความคิด มีการฝึกอบรมทางจิตใจ เพื่อให้เกิดอุดมการณ์รับใช้ส่วนรวม ทำงานโดยอุทิศตนไปตลอดชีวิต ในขนบธรรมเนียม และจรรยาบรรณของทนายความนั้น ผู้เป็นทนายความต้องเรียนรู้วิธีการที่จะเป็นทนายความที่ดี เพื่อนำไปประกอบวิชาชีพทนายความ และในการดำรงตนอยู่ในสังคมซึ่งสิ่งนี้ คือ จริยธรรมของทนายความ หลักจริยธรรมของทนายความส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการคือ 1) หน้าที่ต่อลูกค้า 2) หน้าที่ต่อกระบวนการยุติธรรม 3) หน้าที่ต่อประชาชน (สิทธิโชค ศรีเจริญ, 2545, หน้า 32-50) โดยสาระสำคัญนั้น ประกอบด้วยหน้าที่ที่มีต่อลูกค้าก่อนดำเนินคดี ในระหว่างดำเนินคดี การให้คำปรึกษาทางกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา การไม่ปฏิเสธไม่รับว่าความ การขอทราบความจริงจากลูกค้า การประนีประนอมยอมความ การอุทิศเวลา ความรู้ความสามารถให้ลูกค้ามีอิสระในการดำเนินคดีอย่างซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้า รักษาความลับของลูกค้า บอกกล่าวลูกค้าเพื่อขอลถอนตัวจากคดี ให้ความเคารพต่อศาล ไม่หลอกลวง รักษาเวลา และให้เกียรติศาล การปฏิบัติต่อผู้ร่วมวิชาชีพอย่างเป็นธรรม ไม่แย่งความ ไม่โฆษณาหาลูกค้า ไม่หาคดีมาทำโดยมีค่าตอบแทนให้ผู้หาคดีให้ รักษาวาจาสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้นำมหาชนในการทำให้กฎหมายเกิดความยุติธรรมตามวิถีทางของกฎหมาย รักษาสถาบันกฎหมายให้บริสุทธิ์ และใช้กฎหมายให้เป็นไปโดยยุติธรรม ปัญหาของทนายความมีหลายปัจจัย ทำให้การว่าความให้ลูกค้าไม่ประสบความสำเร็จ จนเป็นเหตุให้ลูกค้ามองว่าทนายความไม่ค่อยมีจรรยาบรรณในการทำงาน ทำงาน แบบสุกเอา

เผากิน และในส่วนของทนายความเอง เมื่อได้รับแบบไม่มีเวลาเตรียมตัวก็เกิดปัญหาว่ามีเวลาพบลูกค้าน้อย เอกสารไม่ครบ และว่าความโดยชักร้านไม่ตรงเป้าหมายเท่าไร

เมื่อทนายความมีจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ ก็จะส่งผลให้ตนเองเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงดี เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับคำชมเชยจากคนทั่วไป ส่วนทนายความที่ไม่มีจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ จะทำให้ผู้นั้นขาดผู้เคารพนับถือ ขาดเกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนขาดหน้าที่การงาน เนื่องจากไม่มีผู้ใช้บริการ อีกทั้งอาจถูกลงโทษจากจากสภาทนายความ ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลทนายความที่ทำผิดจรรยาบรรณหรือผิดมรรยาททนายความอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทนายความ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับจรรยาบรรณ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาจริยธรรม หรือจรรยาบรรณของทนายความในศาลจังหวัดตราด ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

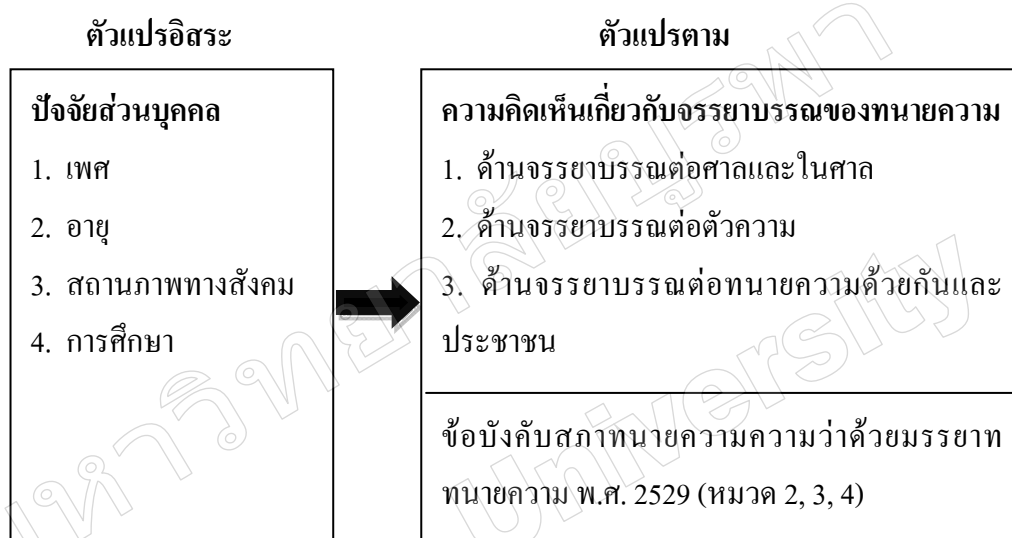
1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อการการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของทนายความ ในศาลจังหวัดตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อการการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของทนายความในศาลจังหวัดตราด จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและการศึกษา ที่มีคดีพิจารณาอยู่ในศาลจังหวัดตราด ระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2556

สมมติฐานการวิจัย

1. ลูกค้าที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพทนายความที่แตกต่างกัน
2. ลูกค้าที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพทนายความที่แตกต่างกัน
3. ลูกค้าที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพทนายความที่แตกต่างกัน
4. ลูกค้าที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพทนายความที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของทนายความในมุมมองของลูกความในศาลจังหวัดตราด ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดตามทฤษฎีจริยธรรม และจรรยาบรรณของทนายความตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 3 ประการ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อศาลและในศาล จรรยาบรรณต่อตัวความ และจรรยาบรรณต่อทนายความด้วยกัน และต่อประชาชน มาปรับเป็นกรอบความคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณของทนายความในศาลจังหวัดตราด ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานตามกฎหมายของทนายความในศาลจังหวัดตราด
2. ทราบผลการเปรียบเทียบ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อจรรยาบรรณของทนายความ และอาจเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับทนายความให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นของลูกความต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของทนายความในศาลจังหวัดตราด โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของลูกความผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม และการศึกษาของลูกความที่มีคดีพิจารณาอยู่ในศาลจังหวัดตราด ระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม 2556

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จรรยาบรรณของทนายความ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ จรรยาบรรณต่อศาลและในศาล จรรยาบรรณต่อตัวความ จรรยาบรรณต่อทนายความด้วยกันและประชาชน

2.1 จรรยาบรรณต่อศาลและในศาล ได้แก่

2.1.1 การเคารพและให้เกิดนิติศาลในการดำเนินคดี

2.1.2 ให้ความเคารพในดุลยพินิจของศาล

2.1.3 การตรงต่อเวลานัดที่ศาลกำหนด

2.2 จรรยาบรรณต่อตัวความ ได้แก่

2.2.1 การดำเนินคดีอย่างเที่ยงตรง

2.2.2 การรักษาความลับของลูกความ

2.2.3 การเอาใจใส่ในคดี การติดตามคดี

2.2.4 ความซื่อสัตย์สุจริต

2.3 จรรยาบรรณต่อทนายความด้วยกันและประชาชน ได้แก่

2.3.1 การรักษากฎหมาย

2.3.2 การมีส่วนร่วมในสถาบันกฎหมาย

2.3.3 การส่งเสริมให้ความยุติธรรมตามวิธีทางกฎหมาย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาวิจัยจากลูกความของทนายความที่มีคดีพิจารณาอยู่ในศาลจังหวัดตราด จำนวน 100 คน

ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของทนายความในมุมมองของลูกความในศาลจังหวัดตราด โดยศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม-มีนาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์มาตรฐานของความประพฤติของบุคคลในสังคม (ในที่นี้หมายถึงทนายความ) ที่จะรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี และบุคคลจะมีการพัฒนาพฤติกรรม จนกระทั่งเป็นของตนเอง ผลกระทบของการกระทำ จะเป็นเครื่องมือตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยในแต่ละสังคมจะมีกฎเกณฑ์ตัดสินใจเป็นของตนเอง

ทนายความ หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าแก้ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี

จริยธรรมของทนายความ หมายถึง หลักปฏิบัติของทนายความต่อกฎหมายตามหน้าที่ ทนายความที่ดี ที่มีต่อลูกความ ที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม และมีต่อประชาชน

หน้าที่ต่อลูกความ หมายถึง บทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำของทนายความที่มีต่อลูกความ ก่อนการดำเนินคดีในระหว่างการดำเนินคดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อลูกความ อันประกอบด้วย การให้คำปรึกษาอย่างตรงไปตรงมา การไม่ปฏิเสธรับว่าความ การขอทราบความจริงจากลูกความ การประนีประนอมยอมความ อุทิศเวลาให้ลูกความ และการบอกกล่าวต่อลูกความ เพื่อขอถอนตัวจากคดี

หน้าที่ต่อกระบวนการยุติธรรม หมายถึง บทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำต่อศาลยุติธรรม และผู้ร่วมวิชาชีพ อันประกอบด้วย การให้ความเคารพศาล ไม่หลอกลวงศาล รักษาเวลาของศาล รักษาเกียรติศาล การรับเป็นทนายความขอแรง ปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ร่วมวิชาชีพอย่างเป็นธรรม ไม่แย่งว่าความ ไม่โฆษณาหาลูกความ ไม่หาคดีมาทำโดยมีค่าตอบแทน

หน้าที่ต่อประชาชน หมายถึง บทบาทหน้าที่ที่พึงกระทำต่อประชาชน อันประกอบด้วย เป็นผู้นำพาชนในการทำให้กฎหมายเกิดความยุติธรรม ส่งเสริมความยุติธรรมตามวิถีทางของกฎหมาย รักษาสถาบันกฎหมายให้บริสุทธิ์ ใช้กฎหมายให้เป็นไปโดยยุติธรรม

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำ หรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบ พร้อมทั้งจะรับผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในการทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย อีกทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง การประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริง และเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย ศีลธรรม เป็นต้น

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง การดำเนินการคดีเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างผู้เสียหาย ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงกับผู้กระทำผิด จนถึงการฟ้องร้องต่อศาล ทั้งในกรณีของคดีแพ่งและคดีอาญา

จรรยาบรรณหรือมรรยาททนายความ หมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดหน้าที่ให้ ทนายความต้องปฏิบัติตาม

ลูกความ หมายถึง ผู้มีคดีความ ซึ่งทนายความรับว่าความให้

ศาล หมายถึง สถาบันที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินคดีความให้เป็นที่ไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรม เพื่อความเป็นธรรมของสังคม

ศาลจังหวัดตราด หมายถึง ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่ศาล รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University